

Štrasburský soud pokračuje v rozhodování žalob rodin proti Norsku

Praha/Štrasburk, 4. února 2021: Evropský soud pro lidská práva ve Štrasburku (ESLP) pokračuje v rozhodování kauz spojených s odebíráním dětí norskou sociální službou Barnevern. Naposledy soud odsoudil Norsko za porušení mezinárodně garantovaných práv v kauze odebrání novorozené holčičky matce s údajnými psychickými problémy a její následné adopce pěstouny (*M. L. versus Norway*¹).

Štrasburský soud především vyzdvihl, že norské úřady nikdy nedaly matce prostor k navázání vazby s dcerou a daly jim jen minimální možnost kontaktu; na základě toho konstatoval porušení článku 8 Úmluvy o ochraně lidských práv, který garantuje právo na rodinný život, a současně nařídil vyplatit rodině odškodné za nemajetkovou újmu ve výši 25 tisíc EUR.

Štrasburský soud zdůraznil tři zásadní principy, kterými se má náhradní rodinná péče vždy řídit:

- že odebrání dítěte rodičům má být až tím nejkrajnějším prostředkem ochrany dítěte,
- že náhradní péče o dítě má být vnímána jako dočasné řešení, nesmí znemožnit možnost návratu dítěte k rodičům a že tento princip nelze obcházet adoptí dětí, a
- že při umísťování dětí do náhradní péče je třeba dávat přednost péči příbuzných či dítěti blízkých osob.

„Evropský soud pro lidská práva se zatím konzistentně staví na stranu rodin proti Norsku. Opakovaně zdůrazňuje, že zásahy státu a odebírání dětí z rodin má mít dočasnou povahu a že je třeba v první řadě usilovat o pomoc takovým rodinám a o jejich opětovné sloučení. V posledním případě podle něj norské úřady nevzaly v potaz, že umístění dítěte v pěstounské péči má být pouze dočasné. Nepodnikly ani dostatečné kroky k tomu, aby byly zachovány vazby mezi matkou a dítětem. Přitom právě slabými emočními vazbami ospravedlnily jeho následnou adopci pěstouny,“ uvedla senátorka Jitka Chalánková.

Ta již v roce 2014 vtělila uvedené tři principy, které nejsou s norským systémem založeným na absolutní preferenci pěstounských rodin kompatibilní, do usnesení ve věci českých dětí odebraných v Norsku, které schválila Poslanecká sněmovna.

Holčička narozená v dubnu 2011 byla matce odebrána jen 9 dní po porodu v Centru pro rodiny a děti, kam byla úřady poslána z obav o její psychické zdraví (u prvorozeného syna měla trpět poporodní depresí) a kde ji personál pouze pozoroval bez sebemenší snahy ji péči o dítě naučit. Matka během svých odvolání naopak uváděla, že naposledy byla kvůli psychickým obtížím léčena v roce 2006 a nadto má matku, která je připravena se o dítě spolu s ní starat, a také podporu sourozenců. Během omezeného kontaktu s dítětem, který norské úřady připustily (po odebrání 4 krát 2 hodiny za rok, odvolacím soudem sníženy na 4 krát 1 hodinu ročně), pěstounka tvrdila, že dítě „vykazuje reakce“ a špatný oční kontakt. Právě nedostatek vazby mezi matkou a dítětem byl následně hlavním argumentem pro

¹ <https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22respondent%22:%22NOR%22,%22itemid%22:%22001-207017%22}}>

schválení adopce pěstounskou rodinou. K tomu přispěly také obavy úřadů, že matka bude stresovat pěstounskou rodinu dalšími žádostmi o vrácení dcery do své péče.

Štrasburský soud před Vánoci dostal na stůl také žalobu norsko-rumunské rodiny Bodnariových, kterým byly děti vráceny po vlně veřejných protestů a celosvětových demonstrací. Soud však jejich žalobu nepřijal, s tím, že děti již byly rodičům vráceny, a pokud jde o předmět žaloby, kterým bylo pouhé konstatování porušení práva na rodinný život, nevyčerpali všechny možné právní prostředky v samotném Norsku (tj. nepodali v Norsku určovací žalobu a nedomáhali se na jejím základě odškodnění).² Podle informací Petičního výboru na podporu rodiny Michalákových tak neučinili proto, že Bodnariovi, dnes žijící mimo Norsko, mají strach se do země vrátit.

Právníci Petičního výboru rozhodování Štrasburského soudu pozorně sledují, protože na jeho rozhodnutí čeká také známý případ odebraných a rozdělených českých dětí.

„Jde o mnohem víc než o jednotlivé případy. Jde o to, zda Štrasburský soud odsoudí Norsko za několik údajných excesů, nebo zda norský systém odsoudí jako takový,“ komentuje štrasburské rozhodování právník Pavel Hasenkopf. Podle právních zástupců rodiny lze rozhodnutí ve věci českých dětí očekávat během příštích měsíců.

² [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22respondent%22:\[%22NOR%22\],%22itemid%22:\[%22001-206935%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22respondent%22:[%22NOR%22],%22itemid%22:[%22001-206935%22]})